

**МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**
Факультет інформатики, математики та економіки
Кафедра математики і фізики

Назва курсу	Філософія освіти
Ступінь освіти Бакалавр/магістр/доктор філософії Освітня програма	Магістр 014.04 Середня освіта Математика
Рік викладання/ Семестр/ Курс (рік навчання)	2020-2021/ I семестр / 1 курс
Викладач	Александров Д.В., доцент кафедри філософії
Профайл викладача	http://geo.mdpu.org.ua/prirodnicho-geografichnij-fakultet/kafedra-istoriyi/sklad-kafedri-istoriyi/aleksandrov-denys-valentynovych/
Контактний тел.	+38 068 450 44 27
E-mail:	aleksandrov-denis@i.ua
Сторінка курсу в ЦОДТ МДПУ ім. Б.Хмельницького	http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=261
Консультації	<i>Очні консультації:</i> щочетверга, з 12 ³⁰ до 13 ³⁰ . <i>Онлайн-консультації:</i> через систему ЦОДТ МДПУ ім. Б.Хмельницького щоп'ятниці з 10 ⁰⁰ до 11 ⁰⁰ .

1. КОРОТКА АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Навчальний курс «Філософія освіти» є невід'ємним складником системи підготовки викладачів за освітньо-кваліфікаційним рівнем “магістр” і є необхідною складовою вивчення таких дисциплін, як математика та фізика. Навчальна програма дисципліни передбачає вивчення філософських аспектів становлення та розвитку дидактики середньої та вищої освіти, онтологічних, гносеологічних, аксіологічних, деонтологічних, праксіологічних проблем освіти, а також загальних закономірностей й тенденції її розвитку.

Під час філософського аналізу конкретних освітніх явищ і процесів філософія освіти спирається на фундаментальні та спеціальні філософські теорії та концепції, та постійно взаємодіє з такими суспільствознавчими дисциплінами, як антропологія, епістемологія, етика, естетика, дискурсологія тощо. Крім цього, філософія освіти широко використовує надбання різних суміжних наук, зокрема історії, культурології, соціології тощо.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Метою викладання навчальної дисципліни “Філософія освіти” є формування у магістрів навичок наочно і обґрунтовано інтерпретувати освітні явища і процеси різних історичних періодів, які обумовили структуру сучасної освітньої системи, визначати культурні, соціально-антропологічні та етико-правові напруги в освітньому дискурсі та формувати системне уявлення про проблемне поле філософських аспектів освіти сучасності.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Філософія освіти» є: формувати методологічну компетентність магістрів здійснювати філософський аналіз освіти як культурного явища в його соціальному, гносеологічному, аксіологічному, етичному та праксіологічному аспектах. Розв'язання цього питання передбачає розгляд таких проблем: сутність освіти, її розвиток та роль у соціокультурному універсумі, субстанційність, специфіка та призначення освітньої діяльності тощо.

3. ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ НАБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС ОПАНУВАННЯ ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

1. Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, критичного аналізу та синтезу, оцінювання сучасних наукових досягнень, генерування нових ідей при вирішенні дослідницьких і практичних завдань.

ЗК4. Здатність до нестандартного розв'язання задач, самостійності міркувань та умовиводів, навички інтелектуального пошуку, вміння виявляти та розв'язувати проблеми.

ЗК5. Здатність працювати в колективі; навички публічного мовлення, здатність ясно та виразно висловлюватися в процесі комунікації; увага і толерантність до іншої думки; здатність аналізувати зміст та структуру думки в процесі спілкування та адекватно на неї реагувати.

ЗК6. здатність розуміти та інтерпретувати знання в сфері філософії; знання про еволюцію основних філософських ідей та проблем, орієнтуватися в напрямках і тенденціях сучасного філософського дискурсу, знання змісту головних, визначних філософських творів, уявлення про специфіку філософської термінології.

4. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН1. Знати і використовувати положення і категорії філософії для оцінювання та аналізу різних фактів і явищ, застосовувати наукові філософські принципи та закони, форми пізнання у професійній діяльності.

ПРН4. Усвідомлювати необхідність подальшого навчання, вивчення, аналізу, узагальнення та поширення передового педагогічного досвіду, систематично підвищувати свою професійну кваліфікацію.

ПРН11. Презентувати, обговорювати та захищати власні позиції в усній і письмовій формах та за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій.

5. ОБСЯГ КУРСУ

Вид заняття	лекції	практичні заняття	самостійна робота
Кількість годин	16	14	60

Технічне й програмне забезпечення / обладнання

Підручники, посібники, довідники, методичні рекомендації. Технічне та мультимедійне обладнання. Забезпечення доступу здобувачів вищої освіти до Інтернет-ресурсів.

6. ПОЛІТИКИ КУРСУ

Політика академічної поведінки та етики:

- Не пропускати та не запізнюватися на заняття за розкладом;
- Вчасно виконувати завдання семінарів та питань самостійної роботи;
- Вчасно та самостійно виконувати контрольні-модульні завдання

7. СТРУКТУРА КУРСУ
7.1 СТРУКТУРА КУРСУ (ЗАГАЛЬНА)

Кількість годин	Тема	Форма діяльності (заняття, кількість годин)	Література	Завдання	Вага оцінки	Термін виконання
БЛОК 1. ПРОБЛЕМИ ТА КОНЦЕПЦІЇ ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ У ІСТОРИЧНІЙ РЕТРОСПЕКТИВІ: СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК						
11	Тема 1. Філософія освіти: її роль та місце в системі філософського знання	Лекція (2 год.) Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (7 год.)	1-5	Опрацювання лекційного матеріалу Підготовка до семінарського заняття http://www.dfn.mdpu.org.ua Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми		впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
12	Тема 2. Філософське розуміння сутності освіти у історичному контексті	Лекція (2 год.) Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (8 год.)	1-7	Опрацювання лекційного матеріалу Підготовка до семінарського заняття http://www.dfn.mdpu.org.ua Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми		впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
11	Тема 3. Національні аспекти філософії освіти в Україні	Лекція (2 год.) Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (7 год.)	1-4	Опрацювання лекційного матеріалу		впродовж першого навчального

				Підготовка до семінарського заняття http://www.dfn.mdpu.org.ua Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми	семестру (перший періодичний контроль)
11	Тема 4. Сучасний філософсько-освітній дискурс	Лекція (2 год.) Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (7 год.)	1-8	Опрацювання лекційного матеріалу Підготовка до семінарського заняття http://www.dfn.mdpu.org.ua Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми	впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
БЛОК 2. ОНТОЛОГІЧНІ, АНТРОПОЛОГІЧНІ ТА АКсіОЛОГІЧНІ ПІДСТАВИ ОСВІТИ					
12	Тема 5. Онтологічні проблеми в предметному полі філософії освіти	Лекція (2 год.) Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (8 год.)	1-8	Опрацювання лекційного матеріалу Підготовка до семінарського заняття http://www.dfn.mdpu.org.ua Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми	впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)

11	Тема 6. Антропологічний вимір освіти та виховання	Лекція (2 год.) Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (7 год.)	4-9	Опрацювання лекційного матеріалу Підготовка до семінарського заняття http://www.dfn.mdpu.org.ua Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми	впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
12	Тема 7. Аксиологічні проблеми у предметному полі філософії освіти	Лекція (2 год.) Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (8 год.)	2-10	Опрацювання лекційного матеріалу Підготовка до семінарського заняття http://www.dfn.mdpu.org.ua Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми	впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
10	Тема 8. Викладач в аудиторії: історична зміна ролі та професійної методології	Лекція (2 год.) Самостійна робота (8 год.)	5-9	Опрацювання лекційного матеріалу Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми	впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)

7. 2 СХЕМА КУРСУ (ЛЕКЦІЙНИЙ БЛОК)

Тема лекції	Зміст лекції
Тема 1. Філософія освіти: її роль та місце в системі філософського знання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Філософія освіти як галузь наукового знання: етапи становлення 2. Основні причини актуалізації філософії освіти. предмет і завдання філософії освіти 3. Проблемне поле, структура, основні функції філософії освіти 4. Концепції освіти як складові структури філософії освіти. основні аспекти гуманізації та гуманітаризації освіти
Тема 2. Філософське розуміння сутності освіти у історичному контексті	<ol style="list-style-type: none"> 1. Античні концепції людини у педагогічному аспекті та філософія освіти Стародавнього Сходу 2. Вчені Середніх віків та доби Відродження про мету освіти та виховання людини 3. Новий час: людина як суб'єкт та об'єкт освітньої діяльності 4. Концепція теорії та практики освіти в філософії XIX ст. 5. Орієнтири освітніх процесів в сучасній західній філософії
Тема 3. Національні аспекти філософії освіти в Україні	<ol style="list-style-type: none"> 1. Історія розвитку філософії освіти в Україні. 2. Філософія освіти Григорія Сковороди. 3. Освіта в Україні і світі (сучасні реалії). 4. Концептуальні засади філософії освіти в Україні та їх впровадження в педагогічну практику. 5. Законодавчо-нормативне забезпечення освітянської галузі в Україні.
Тема 4. Сучасний філософсько-освітній дискурс	<ol style="list-style-type: none"> 1. Криза класичної парадигми освіти 2. Проблемне поле філософії освіти: спроби кристалізації проблематики 3. Філософські основи нової парадигми освіти
Тема 5. Онтологічні проблеми в предметному полі філософії освіти	<ol style="list-style-type: none"> 1. Філософія освіти і онтологія 2. Натурфілософський підхід: основні онтологічні моделі 3. Метафізичний підхід: істина і освіта 4. Феноменологічний підхід: сенс життя як онтологічна проблема
Тема 6. Антропологічний вимір освіти та виховання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Філософсько-педагогічна антропологія та її предметне поле 2. Основні парадигмальні побудови філософсько-педагогічної антропології 3. Антропологічний вимір освітніх практик та інституцій
Тема 7. Аксиологічні проблеми у предметному полі філософії освіти	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аксиологізація філософії освіти як вимога сучасності 2. Основні парадигмальні побудови філософсько-педагогічної аксіології

	3. Ціннісні засади сучасної педагогічної практики
Тема 8. Викладач в аудиторії: історична зміна ролі та професійної методології	<ol style="list-style-type: none"> 1. Історична трансформація ролі викладача в освітньому процесі. 2. Викладач у сучасному культурно-освітньому середовищі. 3. 3. Перспективи розвитку професії викладача у нових соціально-економічних та інформаційних умовах.

7.3 СХЕМА КУРСУ (ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ)

Тема практичного заняття	Зміст практичного заняття
Філософія освіти як галузь знання. проблемне поле філософії освіти	Обговорення теми. Виконання тестових завдань
Освітня парадигма та її історична трансформація	Обговорення теми. Виконання тестових завдань
Орієнтири освітніх процесів в вітчизняній філософії	Обговорення теми. Виконання тестових завдань
Філософія освіти XXI століття: проблеми і перспективи	Обговорення теми. Виконання тестових завдань
Онтологічні проблеми у предметному полі філософії освіти	Обговорення теми. Виконання тестових завдань
Аксіологія та епістемологія освіти: філософський вимір	Обговорення теми. Виконання тестових завдань
Етичні аспекти освіти у площині філософського аналізу	Обговорення теми. Виконання тестових завдань

7.4 СХЕМА КУРСУ (ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ)

Тема для самостійного опрацювання	Зміст теми
Філософія освіти як галузь філософії.	Основні підходи до визначення предмета філософії освіти. Різноманіття підходів до філософії освіти. Комплексний характер філософії освіти.

Надбання протофілософії та сучасної філософії освіти.	Епоха постмодернізму та сучасні тренди та стратегії розвитку освіти. Неопрагматизм, екзистенціалізм, постструктуралізм та їхні стратегії в освіті.
Сучасні вітчизняні філософські теорії особистості та педагогіка.	Соціально-антропологічні погляди С.Гессена. Значення Вальдорфської педагогіки як теорії виховання та навчання людини майбутнього. Класична теорія розвитку особистості Ушинського.
Тенденції суспільного розвитку і сучасна освіта.	Освіта і освіченість. Технологізація освіти. Дистанційна освіта та її особливості. Криза освіти та освітнє реформування. Гуманітаризація освіти.
Філософська експлікація освіти як інституту соціальних відносин	Зміст пануючої і альтернативної ідеології освітньої політики. Характер відповідного законодавств про освіту і законодавчих ініціатив, що висувуються.
Генеza філософсько-антропологічних ідей в освіті	Основні парадигмальні побудови філософсько-педагогічної антропології. Антропологізація освітнього простору: школа, університет. Проблема “зустрічі” в освіті.
Аксіологізація філософії освіти як вимога сучасності	Ціннісні засади сучасної педагогічної практики. Співвідношення традицій і новаторства у процесі аксіологізації освіти. Аксіологія діалогічної філософії. Цінності свободи самовизначення і самоактуалізації особистості.
«Освічена людина XIX століття» і освітня система	Філософські засади управління системою освіти. Норми якості освіти.

8. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

Загальна система оцінювання курсу	<p>За семестр з курсу дисципліни проводяться два періодичні контролю (ПКР), результати яких є складником результатів контрольних точок першої (КТ1) і другої (КТ2). Результати контрольної точки (КТ) є сумою поточного (ПК) і періодичного контролю (ПКР): $КТ = ПК + ПКР$. Максимальна кількість балів за контрольну точку (КТ) складає 50 балів. Максимальна кількість балів за періодичний контроль (ПКР) становить 60 % від максимальної кількості балів за контрольну точку (КТ), тобто 30 балів. А 40 % балів, тобто решта балів контрольної точки, є бали за поточний контроль, а саме 20 балів. Результати поточного контролю обчислюються як середньозважена оцінок (X_{cp}) за діяльність студента на практичних (семінарських) заняттях, що входять в число певної контрольної точки. Для трансферу середньозваженої оцінки (X_{cp}) в бали, що входять до 40 % балів контрольної точки (КТ), треба скористатися формулою: $ПК = (X_{cp}) * 20 / 5$. Таким чином, якщо за поточний контроль (ПК) видів діяльності студента на всіх заняттях $X_{cp} = 4.1$ бали, які були до періодичного контролю</p>
--	---

	<p>(ПКР), то їх перерахування на 20 балів здійснюється так: $ПК = 4.1 \cdot 20 / 5 = 4.1 \cdot 4 = 16.4 // 16$ (балів). За періодичний контроль (ПКР) студентом отримано 30 балів. Тоді за контрольну точку (КТ) буде отримано $КТ = ПК + ПКР = 16 + 30 = 46$ (балів).</p> <p>Студент має право на підвищення результату тільки одного періодичного контролю (ПКР) протягом двох тижнів після його складання у випадку отримання незадовільної оцінки.</p> <p>Підсумковим контролем є екзамен, на його складання надається 100 балів за виконання тестів (або задач чи завдань іншого виду). Загальний рейтинг з дисципліни (ЗР) складається з суми балів (Е), отриманих на екзамені, і підсумкової оцінки (ПО) та ділиться навпіл. $ЗР = (ПО + Е) / 2$</p>
<p>Практичні заняття</p>	<p>«5» – студент в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі розрахункові / тестові завдання. Здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.</p> <p>«4» – студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість розрахункових / тестових завдань. Студент здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, у яких можуть бути окремі несуттєві помилки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.</p> <p>«3» – студент в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових розрахунків, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину розрахункових / тестових завдань. Має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.</p> <p>«2» – студент не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових розрахунків, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно вирішив окремі розрахункові / тестові завдання. Безсистемно відділяє випадкові ознаки вивченого; не вміє зробити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки.</p>
<p>Умови допуску до підсумкового контролю</p>	<p>Студент, який навчається стабільно на «відмінні» оцінки і саме такі оцінки має за періодичні контролю, накопичує впродовж вивчення навчального курсу 90 і більше балів, має право не складати екзамен з даної дисципліни. Студент зобов'язаний відпрацювати всі пропущені семінарські заняття протягом двох тижнів. Невідпрацьовані заняття (невиконання навчального плану) є підставою для недопущення студента до підсумкового контролю.</p>

Поточний контроль (реферат, есе, презентація)	В сумі 5 балів 1 бал – Відповідність змісту обраній темі 1 бал – Логічна структурованість матеріалу, ґрунтовність, повнота і критичність аналізу літератури з теми реферата 1 бал – Успішність виконання завдання, глибина аналізу зібраного фактичного матеріалу 1 бал – Літературне, технічне й естетичне оформлення роботи 1 бал – Публічний захист роботи
Поточний контроль (самостійні контрольні роботи)	5 балів Розподіл балів, як за відповідь на практичному занятті
Поточний контроль (підсумкове тестування)	5 балів 0,5 бала за кожну правильну відповідь на кожне з 10 тестових завдань
Періодичний контроль (ПМК)	30 балів 10 балів за кожне з 2 завдань (одне – теорія, одне – практика з методичним аналізом) та 10 тестових завдань – 10 балів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за бальною шкалою	Оцінка за національною шкалою	
A	90-100	відмінно	Студент виявляє всебічні, системні й глибокі знання навчального матеріалу, здатний використовувати набуті знання та вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища й факти. Мова логічно обґрунтована і граматично правильна
B	82-89	добре	Студент виявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал, аналізувати явища й факти, робити самостійні узагальнення та висновки, правильно виконує навчальні завдання, виправляє допущені помилки, кількість яких незначна. Відповіді досить повні, логічні, з елементами самостійності, але містять деякі неточності
C	74-81		

D	64-73	задовільно	Студент виявляє наявність знань лише основного матеріалу, відповідає по суті питання і в загальній формі розбирається у матеріалі, але відповідь не повна, нечітка, містить неточності, дає недостатньо правильні формулювання, порушує послідовність викладу матеріалу, відчуває труднощі, застосовуючи знання при рішенні практичних задач
E	60-63		
FX	0-59	незадовільно з можливістю повторного складання	Студент не знає значної частини матеріалу курсу, допускає суттєві помилки при висвітленні основних питань, при формулюванні понять, на додаткові питання відповідає не по суті, не може провести зв'язок між теоретичним матеріалом і сучасною дійсністю, не може правильно вирішити конкретну задачу, зорієнтуватись в конкретній ситуації, робить велику кількість помилок в усній відповіді.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Андрущенко В., Передборська І. Філософія освіти: Навчальний посібник. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – 329 с.
2. Василюк А., Пахоцінський Р., Яковець Н. Сучасні освітні системи: Навчальний посібник. – Ніжин: Редакційно-видавничий відділ НДПУ, 2002. – 2002. – 139 с.
3. Клепко С. Модернізаційні процеси в сучасній освіті / С. Клепко. – К.: Шкільний світ, 2008. – 120 с.
4. Клепко С.Ф. Філософія освіти в європейському контексті / С. Ф. Клепко. – Полтава: ПОППО, 2006. – 328 с.
5. Кремень В. Г. Філософія національної ідеї. Людина. Освіта. Соціум. – К.: Грамота, 2007. – 576 с.
6. Кремень В. Г. Синергетика в освіті: контекст людиноцентризму: монографія / В. Г. Кремень, В. В. Ільїн. – К.: Педагогічна думка, 2012. – 368 с.
7. Крижко В. В. Антологія аксіологічної парадигми управління освітою. Навч. посібник. – К.: Освіта України, 2005. – 440 с.
8. Філіпчук Г.Г. Філософія екологічної освіти сталого розвитку: монографія / Г. Г. Філіпчук. – Чернівці: Зелена Буковина, 2012. – 460 с.
9. Черепанова С. О. Філософія освіти. Світоглядно-гуманітарний вимір: людина-наука-культура-мистецтво-стиль мислення: монографія / С. О. Черепанова. – Львів: Світ, 2011. – 408 с.
10. Освітологія: хрестоматія: Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / Укладачі: Огнев'юк В.О., Сисоєва С.О. – К.: ВП «Едельвейс», 2013. – 728 с.

ДОПОМІЖНА ЛІТЕРАТУРА

1. Філософія освіти: Навчальний посібник. Под ред. Андрущенко В., Передборська І. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – 329 с.
2. Базалук О. О. Філософія освіти [Електр. ресурс]: навчально-методичний посібник / О. О. Базалук, Н. Ф. Юхименко. – 2010. – 164 с.
3. Василюк А., Пахоцінський Р., Яковець Н. Сучасні освітні системи: Навчальний посібник. – Ніжин: Редакційно-видавничий відділ НДПУ, 2002. – 2002. – 139 с.
4. Клепко С. Модернізаційні процеси в сучасній освіті / С. Клепко. – К. : Шкільний світ, 2008. – 120 с.
5. Запесоцкий А. Образование: философия культурология политика. - М.: Наука. 2003.
6. Клепко С.Ф. Філософія освіти в європейському контексті / С. Ф. Клепко. – Полтава: ПОППО, 2006. – 328 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Андрущенко В. Філософія освіти XXI століття: Пошук пріоритетів // Режим доступу до статті: <https://cyberleninka.ru/article/n/filosofiya-osviti-hhi-stolittya-poshuk-prioritetiv>
2. Базалук О. О. Філософія освіти: навчально-методичний посібник // Режим доступу: http://megalib.com.ua/book/63_Filosofiya_osviti.html
3. Добронравова І. Філософія освіти за доби постнекласичної науки. // Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/n/filosofiya-osviti-za-dobi-postneklasichnoyi-nauki>
4. Клепко С.Ф. Філософія освіти в європейському контексті / С. Ф. Клепко. – Полтава : ПОППО, 2006. – 328 с. // Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/273716478_Klepko_SF_Filosofia_osviti_v_evropejskomu_konteksti_S_F_Klepko_-_Poltava_POIPPO_2006_-_328_s
5. Лутай В. Про стан розробки концептуальних засад філософії освіти в Україні та їх впровадження в педагогічну практику // Режим доступу до статті: <https://cyberleninka.ru/article/n/pro-stan-rozrobki-kontseptualnih-zasad-filosofiyi-osviti-v-ukrayini-ta-yih-vprovadzheniya-v-pedagogichnu-praktiku>
6. Михальченко М. Філософія освіти і соціокультурна теорія // Режим доступу до статті: <https://cyberleninka.ru/article/n/filosofiya-osviti-i-sotsiokulturna-teoriya>
7. Шевченко В. Філософія освіти: проблеми самовизначення // Режим доступу до статті: <https://cyberleninka.ru/article/n/filosofiya-osviti-problemi-samoviznachennya>
8. Пазенок В. Гуманістичний принцип сучасної філософії освіти // Режим доступу до статті: <https://philosopheducation.com/index.php/philed/article/download/89/71/>